

Apartheid de Gènere: El cas de les dones a l'Afganistan

Han passat tres anys des que els talibans van recuperar el control efectiu de l'Afganistan i els drets de les dones es vulneren amb més freqüència i profunditat.

Des de la presa de poder per part dels talibans en 2021, l'Afganistan ha experimentat una preocupant regressió en matèria de drets humans, particularment pel que fa als drets de les dones. Les polítiques imposades han resultat en l'exclusió gairebé total de les dones de la vida pública. Se'ls ha prohibit transitar lliurement en espais públics sense la companyia d'un familiar masculí, i se'ls ha negat el dret a treballar, estudiar i participar en la vida política del país. A més, s'ha coartat la seva llibertat d'expressió, i moltes es veuen forçades a contreure matrimoni sota l'amenaça de càstigs severos, emparats en l'estricta interpretació de la Llei Xaria¹ que implementen els talibans.

Aquest sistema reforça la discriminació, exclusió i sotmetiment de dones i nenes, generant una societat profundament desigual.

¹ La xaria és la llei religiosa de l'islam interpretada com el mandat de Déu que guia la vida dels musulmans. Està basada en dos escrits: l'Alcorà, textos sagrats de la religió musulmana considerats com la paraula de Déu i aquests i reflexions fetes per Mahoma.

L'objectiu d'aquest article és difondre i reflexionar sobre la situació dels drets de les dones a l'Afganistan, analitzant com la seva interpretació ha afectat aquest col·lectiu.

Des de la meua perspectiva, la religió i la cultura no són intrínsecament misògines i patriarcals. El que realment condiciona la situació de la dona a l'Afganistan no és l'Alcorà en si, sinó la interpretació i aplicació que d'ell es fa. L'Alcorà, com a text sagrat de l'Islam, té múltiples interpretacions, i moltes d'elles no necessàriament contemplen el tracte discriminatori cap a les dones (per exemple el feminisme islàmic).

No obstant això, en el cas de l'Afganistan, són les interpretacions més conservadores i els líders religiosos afins al règim talibà els qui justifiquen la subordinació de les dones sota la premissa de "protegir-les" i "honrar-les" d'acord amb els preceptes de la Xaria. Aquesta visió, en última instància, reforça l'opressió i limita greument els drets fonamentals de les dones, negant-li la seva capacitat de decisió i autonomia.

La universalitat dels drets humans ha estat objecte de crítica, especialment en contextos on les normes culturals i religioses no reflecteixen els principis dels drets humans internacionals. Si bé la Declaració Universal dels Drets Humans estableix un conjunt de drets fonamentals aplicables a totes les persones, la seva implementació sovint xoca amb les tradicions culturals i religioses de diverses regions, com el Mitjà Orient.

En aquestes àrees, la religió i la cultura juguen un paper central en la vida quotidiana, la qual cosa genera tensions entre el respecte a les particularitats culturals i la imposició d'estàndards globals de drets humans.

La situació dels matrimonis forçats, la imposició de parelles i el control sobre la sexualitat femenina constitueixen violacions greus dels drets de les dones. S'estima que entre el 60 i el 80% dels matrimonis a l'Afganistan se celebren sense el consentiment de les dones involucrades.

Aquests matrimonis arreglats solen incloure a nenes menors de 15 anys, i fins i tot de tan sols 6 anys, la qual cosa infringeix la pròpia Constitució afganesa, que estableix l'edat mínima per a contreure matrimoni en 15 anys per a les dones i 18 anys per als homes.

L'actitud del poble afganès cap als matrimonis forçats està profundament influenciada per la seva convicció religiosa. Això ha contribuït a la normalització d'aquesta pràctica. A l'Afganistan aquestes unions són acceptades pel fet que el profeta Mahoma, als 50 anys, va estar casat amb una nena de 9 anys. Aquesta referència religiosa ha estat utilitzada per a legitimar els matrimonis forçats i de menors d'edat al país.

A més, els matrimonis forçats estan estretament relacionats amb els denominats "assassinats per honor". Aquests assassinats ocorren quan una dona es refusa a acceptar un matrimoni arreglat, quan es divorcia o fins i tot quan és víctima d'una violació sexual. Els assassinats per honor reflecteixen com les dones són tractades com a objectes o propietat que pot ser controlada, en lloc de ser vistes com a individus amb drets.

L'aplicació d'aquestes lleis i pràctiques està en mans dels mohtasabeen, la policia de la moral, els qui operen en totes les províncies per a garantir el seu compliment. Experts en drets humans, pertanyents als Procediments Especials del Consell de Drets Humans, han documentat nombrosos casos d'execucions sumàries, desaparicions forçades, detencions arbitràries, tortura i maltractaments, així com desplaçaments forçosos de la població a l'Afganistan.

El cas de la suspensió de la participació de les dones en l'educació constitueix una violació flagrant de les obligacions internacionals de l'Afganistan. A pesar que el país ha ratificat diversos tractats internacionals, entre ells la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW), les autoritats actuals estan lluny de complir amb aquestes obligacions. Tant en les seves polítiques com en les mesures implementades, l'Afganistan incompleix greument el respecte i la protecció dels drets de les nenes i dones, especialment pel que fa a l'accés a l'educació.

El dret de les dones i nenes a accedir sense discriminació a tots els nivells educatius és fonamental i inqüestionable. La suspensió afecta directament a 1,1 milions d'estudiants, privant-les no sols d'una educació, sinó també

de la possibilitat d'un futur digne. Per a 1,5 milions de nenes, aquesta exclusió sistemàtica no sols representa una violació del seu dret a l'educació, sinó que també redueix les seves oportunitats i té un impacte significatiu en la seva salut mental i benestar general.

La directora executiva d'UNICEF, va subratllar que l'educació no sols obre portes a noves oportunitats, sinó que també protegeix les nenes dels matrimonis infantils, la malnutrició i altres problemes de salut. Així mateix, enforteix la seva capacitat per a resistir desastres naturals com a inundacions, sequeres i terratrèmols, fenòmens que són recurrents a l'Afganistan.

ONU Dones ha informat que la prohibició de l'educació està vinculada a un augment alarmant del 25% en les taxes de matrimoni infantil i un increment del 45% en els casos de maternitat precoç. Aquesta situació no sols priva a les nenes dels seus drets, sinó que reforça un cicle de pobresa, marginació i exclusió social, limitant de manera dràstica la seva capacitat per a desenvolupar un futur lliure i segur.

Recentment, s'ha aprovat una llei que prohibeix a les dones parlar en veu alta i mostrar el seu rostre en públic, amb l'objectiu

de "promoure la virtut i eliminar el vici". Les disposicions d'aquesta llei estipulen que "sempre que una dona adulta surti de la seva llar per necessitat, està obligada a ocultar la seva veu, rostre i cos".

L'informe de Human Rights Watch titulat "Violacions Sistemàtiques dels Drets de les Dones a l'Afganistan" assenyala que els talibans estan implementant mesures per a "esborrar a les dones de la vida pública". Aquestes restriccions no sols afecten directament les dones, sinó també als homes, als qui se'ls prohibeix mirar-les. A més, comerciants i taxistes tenen prohibit atendre o transportar a dones que estiguin soles o que no compleixin amb els codis de vestimenta i conducta establerts. Així mateix, s'ha implementat la segregació en els vehicles, impedit que homes i dones se senten junts.

Aquestes restriccions s'estenen a altres àmbits de la vida diària, on activitats com escoltar música, afaitar-se la barba, incomplir el codi de vestimenta o evitar les oracions obligatòries estan terminantment prohibides. Aquestes mesures reforcen un sistema de control sobre les llibertats individuals, afectant greument els drets i llibertats de les dones i la societat en general.

Els talibans han violat sistemàticament els drets de les dones afganeses en múltiples àrees, com ara el dret a l'educació, accés a la salut, mobilitat, ocupació, un judici just, no ser discriminades i les llibertats d'expressió i associació. Tots aquests drets estan protegits per convencions internacionals en virtut del Dret Internacional.

En un informe conjunt presentat davant el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides, Richard Bennett, Relator Especial sobre la situació dels drets humans a l'Afganistan, i Dorothy Estrada-Tanck, presidenta del Grup de Treball sobre la discriminació contra les dones i les nenes, van afirmar que la situació de les dones i nenes a l'Afganistan constitueix la crisi més greu a escala mundial en aquest àmbit.

Richard Bennett va assenyalar que «les dones i nenes a l'Afganistan estan sofrint una discriminació tan severa que podria considerar-se persecució per motius de gènere, la qual cosa constitueix un crim de lesa humanitat. Aquesta situació podria denominar-se apartheid de gènere, atès que les autoritats actuals semblen estar governant amb una discriminació sistemàtica, amb la clara intenció de sotmetre a dones i nenes a una dominació total».

Recentment, l'actriu Meryl Streep va prendre la paraula en un esdeveniment de l'ONU a Nova York, centrat en la situació de les dones i nenes a l'Afganistan, per a denunciar l'alarmant falta de drets a la qual s'enfronten. Meryl Streep va assenyalar que "les dones tenen menys drets que un esquirol, una gata o un ocell", ja que tots aquests animals poden ser al carrer, córrer i cantar lliurement. "Un esquirol té més drets que una nena a l'Afganistan avui dia, perquè els talibans han tancat els parcs públics per a dones i nenes. Un ocell pot cantar a Kabul, però una nena no, i una dona no pot fer-ho en públic", va dir l'actriu.

Aquesta denúncia es va realitzar un mes després que l'Afganistan aprovés la Llei per a la Propagació de la Virtut i la Prevenció del Vici, que obliga les dones a cobrir el seu rostre i cos amb un vel per a evitar "causar temptació". A més, la llei prohibeix que la veu d'una dona, sigui en cantar, parlar o recitar, s'escolti en públic, fins i tot a través de

micròfons. La intervenció de Streep ressalta la creixent opressió a la qual es veuen sotmeses les dones a l'Afganistan sota el règim talibà, limitant greument els seus drets fonamentals.

Les promeses d'un govern més inclusiu per part dels talibans no s'han materialitzat, i mentre les dones afganeses continuen sent discriminades pel seu gènere, la comunitat internacional no ha pres accions significatives.

La violència contra les dones i nenes, tant en les esferes públiques com privades, no ha de ser tolerada sota cap circumstància. L'exclusió sistemàtica de les dones i nenes de pràcticament totes les esferes de la vida continua sent una realitat alarmant.

Pamela Robledo Saucedo
estudiant de Màster en Diplomàcia i
Organitzacions Internacionals

Referències:

- Anguiano, M. (2008). La violación de los derechos de la mujer en Afganistán. Archivos de Criminología, Seguridad Privada y Criminalística, 1.
- Cañon Cardona, A. (2023). Rol de la mujer en Afganistán tras la retoma del poder Talibán 2021-2022. Perspectivas En Inteligencia, 15(24), 305–327. <https://doi.org/10.47961/2145194X.632>
- Informe “We Have the Promises of the World: Women’s Rights in Afghanistan” de Human Rights Watch del 09/12/2024
- Barrera, M. J. R., & Jaramillo, S. S. (2011). El futuro de las mujeres en Afganistán¿ cómo proteger sus derechos ante el final de la intervención aliada?. Ejiil-EAFIT Journal of International Law, 2(1), 23-50.
- VELASCO MEDINA, María Camila. Los derechos humanos de las mujeres en Afganistán tras el retorno del régimen talibán en 2021 hasta agosto de 2023. 2023.
- <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/10-restricciones-impuestas-a-las-mujeres-en-afganistan-bajo-el-regimen-taliban/>
- <https://www.es.amnesty.org/actua/acciones/afganistan-mujeres-ago24/>
- <https://news.un.org/es/story/2023/08/1523392>
- <https://news.un.org/es/story/2024/06/1530551>
- <https://news.un.org/es/story/2022/12/1517647>
- <https://www.ohchr.org/es/stories/2023/07/experts-taliban-treatment-women-may-be-gender-apartheid>
- <https://www.ohchr.org/es/statements/2022/03/womens-rights-afghanistan#:~:text=Las%20mujeres%20de%20este%20pa%C3%ADs%20suelen%20ser%20retratadas,y%20dar%20sustento%20a%20sus%20familias%20y%20comunidades.>

Publicat per:

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**